

2021, Veltemweg, Brugge: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem

Deel 3: Programma van Maatregelen

Opdrachtgever: Stad Brugge
Dijver 12, 8000 Brugge

Auteurs: Dieter Verwerft, Jari Hinsch Mikkelsen en Frederik Roelens

Uitvoerder: Raakvlak
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge

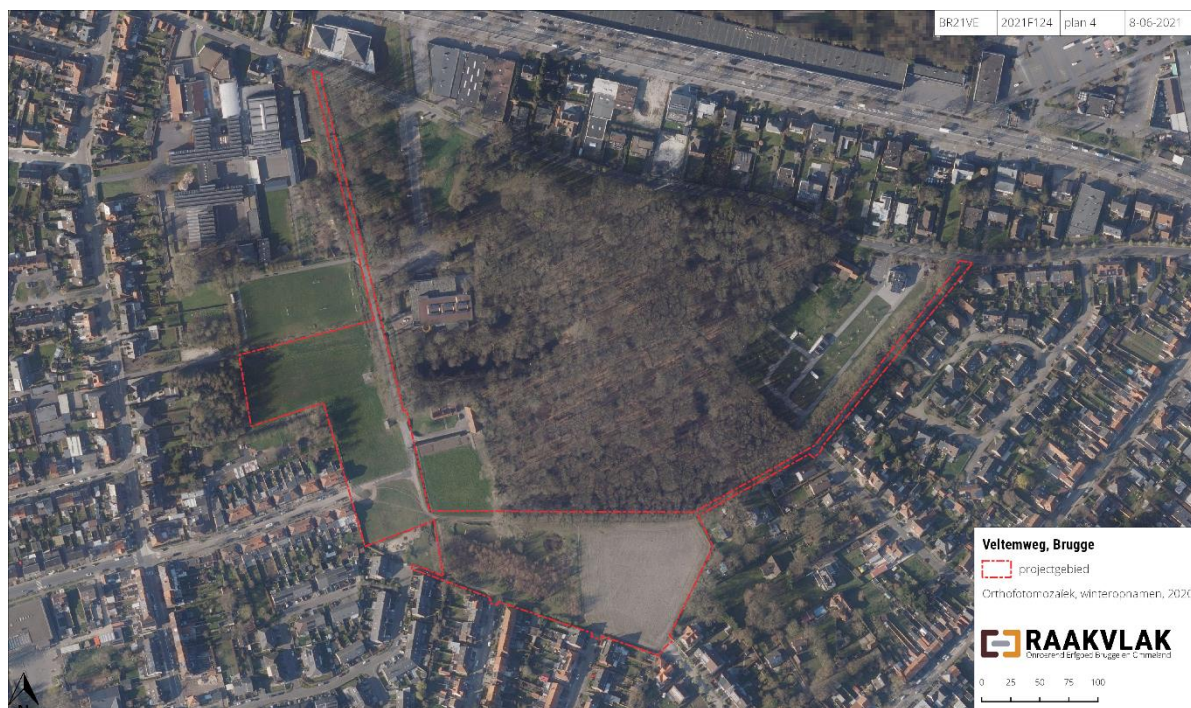
© Raakvlak, juli 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak Archeologisch Onderzoek.

Veltemweg, Brugge: Programma van Maatregelen

Inleiding

Stad Brugge plant de herinrichting van het Veltembos en het Park Steevens langs de Veltemweg in Brugge. De oppervlakte van de geplande werken bedraagt 38.994,12 m². Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Stad Brugge samen met Raakvlak. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Figuur 1: Het projectgebied op de orthofoto uit 2020 (AGIV)

Het onderzoeksterrein ligt in Sint-Kruis en Assebroek, deelgemeentes van Brugge, tussen de Veltemweg, de Sint-Kruisstraat en de Vossensteert. Het perceel is groter dan 3.000 m², de effectieve ingreep in de bodem is groter dan 1.000 m² en de bestaande lijninfrastructuur is minder dan 1.000 m lang, waardoor de drempelwaarden opgenomen in het Onroerendergoedecreet overschreden worden. Het gewestplan beschouwt het projectgebied als 'woongebieden' (0100), 'woonuitbreidingsgebieden' (0105), 'gebieden voor verblijfsrecreatie' (0402) en 'parkgebieden' (0500). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, een gebied waar geen archeologie verwacht wordt of een beschermde archeologische site. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

Figuur 2: Het geplande ontwerp

Administratieve gegevens

1. Administratieve gegevens

Veltemweg, Brugge

Projectcode bureauonderzoek:	2021F124
Naam aanvrager:	Dieter Verwerft
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00103
Naam site:	Veltemweg, Brugge BR21VE

Titel: 2021, Veltemweg Brugge: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureau- en landschapelijk bodemonderzoek)

Opdrachtgever: Stad Brugge, Dijver 12, 8000 Brugge

Uitvoerder: Raakvlak

Auteurs: Dieter Verwerft, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Veltemweg, 8310 Sint-Kruis (Brugge)

Bounding box:

72237.54826864082133397 211545.64520908269332722, 72249.20159673136367928 211539.66914339523646049,
72366.0336809211585205 211184.39203827586607076, 72563.24384860727877822 211173.63512003846699372,
72793.62118085879774299 211377.12015669638640247, 72813.04339434302528389 211374.43092713702935725,

72540.53479899495141581 211030.20954353944398463, 72273.70346604994847439 211125.52779125442611985,
72161.6522344101103954 211256.40362980976351537, 72237.54826864082133397 211545.64520908269332722

Naam site: Veltemweg, Brugge; afkorting: BR21VE

Kadaster: Brugge, 19e afdeling/Sint-Kruis 1e afdeling en Brugge 21e afdeling/Assebroek 1e afdeling, perceelsnummers: zie bijlage 1

Relevante termen thesauri Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek

Periode: juni 2021

Archeologische verwachting: sporen

Aanleiding van het onderzoek: parkaanleg

Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

In de bureaustudie zijn verscheidene bronnen zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, de geomorfologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen op het plangebied bekeken. Op basis van al deze data is een impactanalyse opgesteld van de geplande werken op het potentieel archeologisch bodemarchief.

Volgens historisch-cartografische bronnen bestaat het onderzoeksterrein sinds de middeleeuwen enkele eeuwen lang uit bos en akkerland. Er zijn geen aanwijzingen voor verdwenen jonghistorische bewoning binnen het projectgebied. Historische ingrepen of verstoringen zijn niet gekend. Louter op basis van het bureauonderzoek kan geen uitspraak gedaan worden over de aan-of afwezigheid van een archeologische site.

De volgende bodemingrepen zullen uitgevoerd worden in kader van de inrichting van het Veltembos en het Park Steevens: uitgravingen in kader van de aanleg van het wandel- en fietspad (tot op een diepte van 40 cm), afbraak van serre en waterput, afgravingen in kader van het creëren van dottergrasland/natte natuur (maximale diepte van de afgraving is 30 cm), afgraving van vroegere maisveld (perceel rechtsonder, aan Ijzerland) ter verschraling van het toekomstige grasveld (maximale diepte van de afgraving is 30 cm), aanleg paden in betonverharding (fiets- en wandelpad) in parkgebied, vernieuwen van de bestaande asfaltverharding in de Veltemdreef en vernieuwen bestaand wandel en fietspad tussen de Boomkwekersstraat en Veltemweg, aanleg natte natuur met vlonderpad, groenaanleg (voornamelijk bosaanplant) en groenonderhoud, aanplanten van fruitboomgaard aan Zandtiende en plaatsen van parkmeubilair.

Er werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit landschappelijk bodemonderzoek zijn 10 boringen gezet. De boringen schetsen een gevarieerd beeld van het bodemprofiel en sluiten grotendeels aan bij de gegevens van de bodemkaart:

De zuidoostelijke delen van het plangebied maken wellicht deel uit van een landduin (ZaG-complex) en bevatten matig goede tot goed bewaarde begraven bodems met een potentieel op prehistorische vondsten. Een confrontatie van de geplande werkzaamheden (afgraven ifv van verschraling, aanplantingen, aanleg geboortebos) met de aangetroffen bodemgesteldheid in deze zone laat op basis van het uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek niet toe om met zekerheid te stellen dat het archeologisch bodemarchief niet bedreigd wordt. Verder onderzoek wordt aanbevolen.

De noord(westelijke) delen daarentegen worden gekenmerkt door een duidelijke vernatting en bijhorende zwakkere bodemontwikkeling. Er zijn ook meer tekenen van menselijke impact (baksteenfragmenten). De kans op het aantreffen van archeologie in deze zones is (erg) laag. Een confrontatie van de geplande werkzaamheden (aanleg dottergrasland, aanleg wandel-en fietspaden)

met de aangetroffen bodemgesteldheid in deze zone toont aan dat het potentieel op kenniswinst erg laag is. Verder onderzoek wordt hier niet aanbevolen.

Figuur 3: syntheseplan met aanduiding van de geplande bodemingrepen en de uitgevoerde boringen

Programma van Maatregelen voor een uitgesteld vooronderzoek

Op basis van het Verslag van Resultaten kan gesteld worden dat er voor het projectterrein een potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig is: Op basis van het uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat het archeologisch bodemarchief niet bedreigd wordt. Verder onderzoek wordt aanbevolen.

Een veldkartering op dit terrein is niet zinvol. Het terrein is immers niet in gebruik als akkerland, maar als grasland. Veldkartering op deze terreinen biedt geen meerwaarde en de kenniswinst is klein tot nihil. Het uitvoeren van een geofysisch onderzoek is evenmin nuttig, aangezien enkel (grootschalige of lineaire) grondsporen onder specifieke omstandigheden bij een dergelijk onderzoek kunnen worden vastgesteld. Geofysisch onderzoek biedt in het bewuste plangebied weinig potentieel op archeologische kenniswinst.

Op basis van het uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek is duidelijk dat er begraven bodems aanwezig zijn. Op vandaag hebben we een aantal puntlocaties. We kunnen echter nog niet met zekerheid stellen welke (delen van) bodemarchief op het plangebied bedreigd worden of niet. Het uitvoeren van een verkennend archeologisch bodemonderzoek op dit ganse perceel grasland (ruim 1ha!) lijkt kosten-baten moeilijk te verdedigen op basis van de beschikbare gegevens. **Het uitvoeren van een bijkomend landschappelijk bodemonderzoek in een dichter, verspringend driehoekig raster met het oog op de reconstructie van het begraven paleolandschap is ons inziens een logische vervolgstap in het archeologietraject.** De confrontatie van de geplande werkzaamheden met het fijner gekarteerde begraven oppervlak moet aansluitend toelaten om een beter beargumenteerde impactanalyse te maken en eventuele hieruit voortvloeiende vervolgstappen te nemen.

Plan van aanpak

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

- Bijkomende landschappelijke boringen

Het landschappelijk booronderzoek dient te gebeuren met een Edelmanboor met een diameter van 7cm waarbij de boringen worden geplaatst in een verspringend gelijkbenig driehoeksgrid van 25x25m. In totaal worden **15 bijkomende boringen geadviseerd** op het bewuste perceel dat ca 1 ha groot is. Het eindproduct is een reconstructie van het begraven landschap (landduin?) opgemaakt in een geschikt softwarepakket. Op basis van deze kaart wordt een hernieuwde poging tot impactanalyse gedaan.

Op basis van deze confrontatie tussen geplande werkzaamheden en archeologisch bodemarchief kunnen al dan niet geschikte zones worden afgebakend voor verder verkennend archeologisch booronderzoek, worden de terreinen vrijgegeven en/of wordt het archeologisch bodemarchief maximaal *in situ* behouden.

- Verkennde archeologische boringen

Wanneer op basis van het landschappelijk booronderzoek bepaalde bedreigde zones kunnen worden afgebakend, dient dit verder onderzocht te worden zodoende de aan- of afwezigheid van steentijdsites te kunnen vaststellen. Hiertoe wordt op de potentieel geschikte zones een verkennend

archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Het boren gebeurt met een Edelmanboor met een diameter van 15cm in een verspringend gelijkbenig driehoeksgrid van 10 op 12m. Registratie van de bodemopbouw gebeurt zoals bij het landschappelijk booronderzoek.

De opgeboorde boorstalen worden nat gezeefd op maaswijdte 1mm en door een steentijdspecialist onderzocht op archeologische indicatoren (vuursteen, puin, al dan niet verbrand bot, aardewerk, enz.).

Een exact boorplan kan pas opgesteld worden na uitvoering van het landschappelijk booronderzoek.

- o Waarderende archeologische boringen/proefputten in functie van steentijd artefactensites

Wanneer op basis van het verkennend archeologisch booronderzoek bepaalde zones kunnen worden afgebakend met mobiele (prehistorische) artefacten of ecofacten, dient dit verder onderzocht zodoende de prehistorische site verder te kunnen waarderen. Bij grote zones met een goed bewaard bodemprofiel kan het best het boorgrid verdicht worden (5x6m). Indien het kleine clusters betreft of de bewaring van de bodem is minder goed, kan men best opteren voor de inplanting van proefputten van 1m². Aantal en inplanting is afhankelijk van de resultaten van het booronderzoek. Bij uitgraven wordt de teelaarde apart ingezameld en wordt gewerkt met zeefvakken van 0,5x0,5m. Op die manier kunnen de resultaten van het vooronderzoek meegenomen worden bij een eventueel vervolgonderzoek. In het vlak aanwezige sporen worden geregistreerd en de vulling wordt apart ingezameld. De profielputten worden verdiept tot in het steriel zand waarbij om de 10cm een nieuw vlak wordt aangelegd. Per eenheid (put, kwadrant, niveau, spoor) wordt de ingezamelde grond nat gezeefd op maaswijdte 1mm en na het drogen door een vuursteenspecialist geanalyseerd. Na afloop van het veldwerk wordt per proefput minimaal 1 profiel gedocumenteerd door een bodemkundige.

Een exact boor- en/of proefputtenplan kan pas opgesteld worden na uitvoering van de verkennende archeologische boringen.

Onderzoeksvragen

Landschappelijke boringen

- Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem (beschrijving + duiding)
- Is er een intacte bodem aanwezig? Hiermee wordt een bodemopbouw bedoeld die door recente activiteiten niet zo sterk afgetopt of vergraven is dat alle archeologisch relevante lagen verdwenen zijn.
- Is er een begraven bodem aanwezig? Zo ja, wat is de dikte ervan.
- Heeft de huidige bebouwing een verstoring van de bodem meegebracht? Zo ja, in welke mate?
- Zijn er zones aanwezig die interessant konden zijn voor de prehistorische mens?
- Is er een archeologisch niveau aanwezig, en op welke diepte bevindt zich dit?
- Kan de aanwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied worden uitgesloten?

Verkennende en waarderende archeologische boringen/proefputten in functie van steentijd artefactensites:

- Zijn er mobiele (prehistorische) artefacten aanwezig? Zoja, uit welke periode stammen deze?

- Is er sprake van concentraties met een hoge densiteit aan mobiele artefacten?

Is het mogelijk deze af te bakenen?

- Met welke bodemhorizont(en) worden de mobiele artefacten geassocieerd?

- Is er sprake van de aanwezigheid van één of meerdere prehistorische sites?

Zoja, welke is de bewaringstoestand van deze sites?

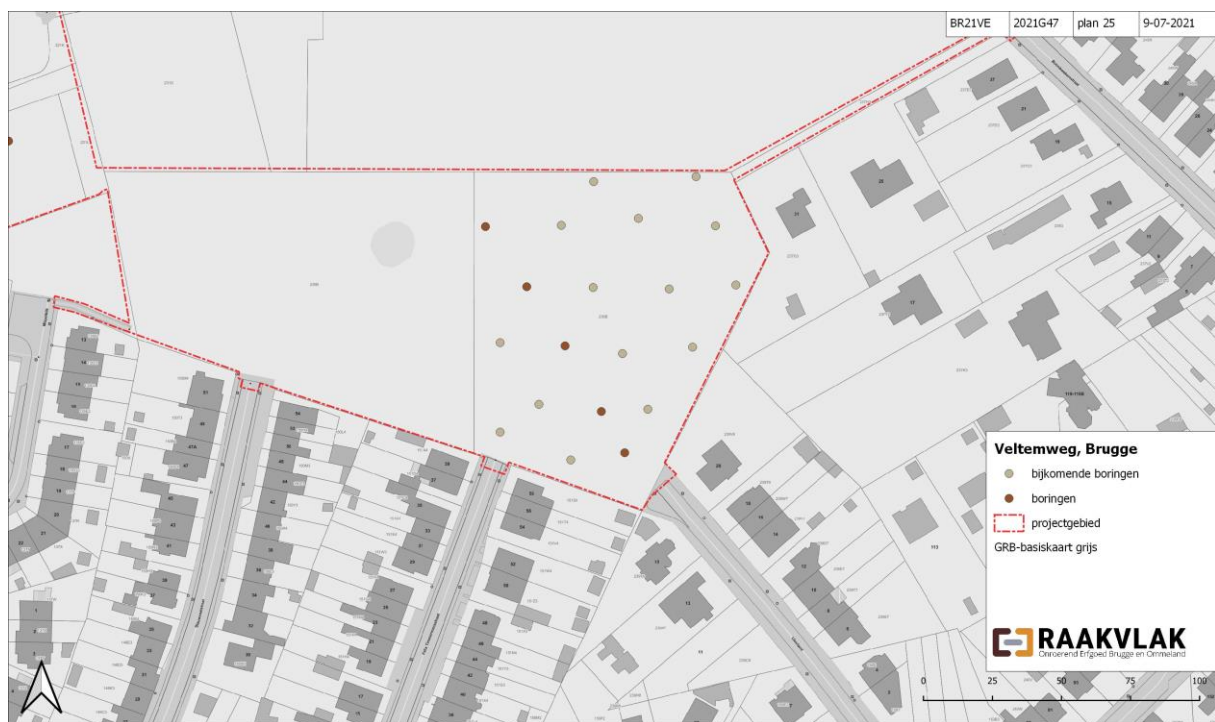
- Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

Personeel

Een team van één aardkundige en twee archeologen lijkt voldoende om de booronderzoeken uit te voeren.. Hierbij dienen de veldwerkleider en aardkundige over aantoonbare ervaring te beschikken inzake archeologisch onderzoek naar de prehistorie (minimum 3 door het Agentschap Onroerend Erfgoed goedgekeurde rapportages) Voor de overige personeelsvereisten verwijzen we naar de bepalingen hieromtrent in de Code van Goede Praktijk.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

We voorzien voorlopig geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.

Plan 25: aanduiding van de reeds uitgevoerde (bruin) en bijkomende LBO's (beige) op het plangebied